

Nr 131

Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändring i lagen (1970: 412) om otillbörlig marknadsföring, m. m.; given Stockholms slott den 20 oktober 1972.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över handelsärenden, föreslå riksdagen att bifalla de förslag om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Enligt Vårt nådiga beslut:

GUSTAF ADOLF

KJELL-OLOF FELDT

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att konsumentombudsmannen ges rätt att vid vite förelägga näringsidkare att inkomma med yttrande eller upplysning i ärenden om otillbörlig marknadsföring eller om förbud mot otillbörliga avtalsvillkor. Vidare föreslås att marknadsrådets namn ändras till marknadsdomstolen.

1 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1970: 412) om otillbörlig marknadsföring

Härigenom förordnas i fråga om lagen (1970: 412) om otillbörlig marknadsföring,

dels att i 1 och 9 §§ ordet "marknadsrådet" skall bytas ut mot "marknadsdomstolen",

dels att 10, 11 och 13 §§ skall ha nedan angivna lydelse,

dels att i lagen skall införas en ny paragraf, 6 a §, av nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

6 a §

Näringsidkare är skyldig att på anmaning av konsumentombudsmannen inkomma med yttrande eller upplysning i ärende om tillämpning av 1 §. Efterkommes icke sådan anmaning, får ombudsmannen förelägga näringsidkaren att fullgöra sin skyldighet vid vite av högst 5 000 kronor.

Mot ombudsmannens beslut om vitesföreläggande får talan ej föras.

10 §

Talan om utdömande av vite föres vid allmän domstol av åklagare. Sådan talan får väckas endast efter anmälan av konsumentombudsmannen eller av annan som hos marknadsrådet ansökt om förbudet.

Talan om utdömande av vite föres vid allmän domstol av åklagare. Sådan talan får väckas endast efter anmälan av konsumentombudsmannen eller, i fråga om vitesförbud, av annan som hos marknadsdomstolen ansökt om förbudet.

Allmänt åtal för brott mot denna lag får väckas endast efter anmälan eller medgivande av konsumentombudsmannen.

11 §

Vid överträdelse av vitesförbud eller av föreskrift i 2—4 §§ kan domstol efter vad som är skäligt förordna, att vilseledande framställning som finns på vara, förpackning, reklamtryck, affärshandling eller dylikt skall utplånas eller ändras så att den icke längre är vilseledande. Kan detta syfte ej

Vid överträdelse av vitesförbud eller av föreskrift i 2—4 §§ kan allmän domstol efter vad som är skäligt förordna, att vilseledande framställning som finns på vara, förpackning, reklamtryck, affärshandling eller dylikt skall utplånas eller ändras så att den icke längre är vilseledande. Kan detta

Nuvarande lydelse

uppnås på annat sätt, kan domstolen förordna att egendomen skall förstöras.

Egendom som avses i första stycket får tagas i beslag i avvaktan på förordnande som sägs där. Därvid gäller i tillämpliga delar föreskrifterna om beslag i brottmål.

Första och andra styckena äger motsvarande tillämpning på erbjudande som avses i 3 §.

Föreslagen lydelse

syfte ej uppnås på annat sätt, kan domstolen förordna att egendomen skall förstöras.

13 §

Konungen kan med avseende på främmande stat förordna att följande bestämmelser skall gälla.

Beträffande vara som är försedd med oriktig eller vilseledande ursprungsbezeichnung, genom vilken varan direkt eller indirekt anges vara frambragt eller tillverkad i den främmande staten eller på någon inom denna belägen ort, får domstol föreskriva åtgärd enligt 11 § även i andra fall än som avses där. Detta gäller dock ej om beteckningen enligt handelsbruk endast tjänar att utmärka varans art eller om den åtföljes av uppgift som tydligt anger att varan ej frambragts eller tillverkats i den angivna staten eller på den angivna orten.

Beträffande vara som är försedd med oriktig eller vilseledande ursprungsbezeichnung, genom vilken varan direkt eller indirekt anges vara frambragt eller tillverkad i den främmande staten eller på någon inom denna belägen ort, får *allmän* domstol föreskriva åtgärd enligt 11 § även i andra fall än som avses där. Detta gäller dock ej om beteckningen enligt handelsbruk endast tjänar att utmärka varans art eller om den åtföljes av uppgift som tydligt anger att varan ej frambragts eller tillverkats i den angivna staten eller på den angivna orten.

Ansökan om åtgärd enligt andra stycket får göras av åklagare eller, om denne beslutat att ej göra ansökan, av någon som driver rörelse med vara av samma slag som den vara ansökningen avser.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1973.

2 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1971: 112) om förbud mot otillbörliga avtalsvillkor

Härigenom förordnas i fråga om lagen (1971: 112) om förbud mot otillbörliga avtalsvillkor,

dels att i 1 och 6 §§ ordet "marknadsrådet" skall bytas ut mot "marknadsdomstolen",

dels att 7 § skall ha nedan angivna lydelse,

dels att i lagen skall införas en ny paragraf, 3 a §, av nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

3 a §

Näringsidkare är skyldig att på anmaning av konsumentombudsmannen inkomma med yttrande eller upplysning i ärende enligt denna lag. Efterkommes icke sådan anmaning, får ombudsmannen förelägga näringsidkaren att fullgöra sin skyldighet vid vite av högst 5 000 kronor.

Mot ombudsmannens beslut om vitesföreläggande får talan ej föras.

7 §

Talan om utdömande av vite föres vid allmän domstol av åklagare. Sådan talan får väckas endast efter anmälan av konsumentombudsmannen eller av annan som hos marknadsrådet ansökt om förbudet.

Talan om utdömande av vite föres vid allmän domstol av åklagare. Sådan talan får väckas endast efter anmälan av konsumentombudsmannen eller, i fråga om vitesförbud, av annan som hos marknadsdomstolen ansökt om förbudet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1973.

3 Förslag till**Lag om ändring i lagen (1970: 417) om marknadsråd m. m.**

Härigenom förordnas i fråga om lagen (1970: 417) om marknadsråd m. m.¹,

dels att i lagens rubrik och i rubriken närmast före 3 § samt i 1—3, 6—10, 14, 16—19, 21 och 22 §§ ordet "marknadsråd" i olika böjningsformer skall bytas ut mot "marknadsdomstol" i motsvarande form,

dels att i 2, 7, 9, 14, 16 och 18 §§ ordet "rådet" i olika böjningsformer skall bytas ut mot "domstolen" i motsvarande form,

dels att 20 § skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*20 §²

Skall inlaga, kallelse, föreläggande, beslut eller annan handling tillställas part eller annan, sker det genom delgivning.

¹ Senaste lydelse av

1 § 1971: 113

3 § »

9 § »

² Senaste lydelse 1971: 113.

Nuvarande lydelse

Delgivning av beslut, som innefattar vitesföreläggande enligt lagen (1953: 603) om motverkande i vissa fall av konkurrensbegränsning inom näringslivet, lagen (1970: 412) om otillbörlig marknadsföring eller lagen (1971: 112) om förbud mot otillbörliga avtalsvillkor, får ej ske enligt 12 § delgivningslagen (1970: 428), med mindre anledning förekommer att den sökta avvikit eller eljest håller sig undan.

Föreslagen lydelse

Delgivning av beslut av marknadsdomstolen, vilket innefattar vitesföreläggande enligt lagen (1953: 603) om motverkande i vissa fall av konkurrensbegränsning inom näringslivet, lagen (1970: 412) om otillbörlig marknadsföring eller lagen (1971: 112) om förbud mot otillbörliga avtalsvillkor, får ej ske enligt 12 § delgivningslagen (1970: 428), med mindre anledning förekommer att den sökta avvikit eller eljest håller sig undan.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1973.

4 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1953: 603) om motverkande i vissa fall av konkurrensbegränsning inom näringslivet

Härigenom förordnas i fråga om lagen (1953: 603) om motverkande i vissa fall av konkurrensbegränsning inom näringslivet¹,

dels att i rubriken närmast före 15 § samt i 1—4, 18—21, 25 och 29 §§ ordet "marknadsrådet" skall bytas ut mot "marknadsdomstolen",

dels att i 18, 20 och 21 §§ ordet "rådet" skall bytas ut mot "domstolen",

dels att 22 § skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

22 §

Ytterligare bestämmelser om förfarandet inför marknadsrådet finnas i lagen (1970: 417) om marknadsråd.

Ytterligare bestämmelser om förfarandet inför marknadsdomstolen finnas i lagen (1970: 417) om marknadsdomstol m. m.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1973.

¹ Lagen omtryckt 1970: 418.

5 Förslag till

Lag om ändring i lagen (1937: 249) om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar

Härigenom förordnas, att i 20 § lagen (1937: 249) om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar¹ ordet "marknadsrådet" skall bytas ut mot "marknadsdomstolen".

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1973.

¹ Lagen omtryckt 1971: 203.

Utdrag av protokollet över handelsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet på Stockholms slott den 20 oktober 1972.

Närvarande: statsministern PALME, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, JOHANSSON, ASPLING, NILSSON, LUNDKVIST, GEIJER, MYRDAL, ODHNOFF, MOBERG, BENGTSSON, NORLING, LÖFBERG, LIDBOM, FELDT.

Chefen för handelsdepartementet, statsrådet Feldt, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *rätt för konsumentombudsmannen att förelägga vite, m. m., och anför.*

1 Inledning

I skrivelse den 20 december 1971 har konsumentombudsmannen (KO) hemställt att han får rätt att i samband med utredning av ärenden enligt 1 § lagen (1970: 412) om otillbörlig marknadsföring (MFL) och enligt lagen (1971: 112) om förbud mot otillbörliga avtalsvillkor (OAL) förelägga näringsidkare vid vite att inkomma med yttrande eller upplysning.

Marknadsrådet har i skrivelse den 16 november 1971 hemställt att rådets namn ändras till marknadsdomstolen.

Över KO:s och marknadsrådets framställningar har efter remiss yttranden avgetts av rikspolisstyrelsen, kommerskollegium, näringsfrihetsombudsmannen (NO), statens pris- och kartellnämnd (SPK), statens konsumentråd, Sveriges advokatsamfund, Sveriges industriförbund, Sveriges grossistförbund, Sveriges köpmannaförbund, Svenska företagares riksförbund, Sveriges hantverks- och industriorganisation (SHIO), Svenska annonsörers förening, Sveriges marknadsförbund, Svenska reklambyrå förbundet, Kooperativa förbundet (KF), Landsorganisationen i Sverige (LO), Tjänstemännens centralorganisation (TCO) och Sveriges akademikers centralorganisation (SACO). Kommerskollegiet har bifogat yttranden från handelskamrarna i Stockholm, Göteborg, Malmö, Norrköping, Örebro, Jönköping, Karlstad, Borås, Gävle och Visby. Vidare har marknadsrådet yttrat sig över KO:s framställning och KO över rådets. Flera remissinstanser har i sina yttranden åberopat en promemoria den 4 februari 1972 upprättad av Näringslivets delegation för marknadsrätt.

2 Tvångsmedel för KO

2.1 Gällande bestämmelser

KO handhar uppgifter som tillkommer honom enligt MFL och OAL. I dessa lagar förutsättes att KO i första hand genom förhandlingar skall söka förmå näringsidkare att frivilligt avstå från sådana marknadsföringsåtgärder eller avtalsvillkor som KO anser vara otillbörliga enligt 1 § MFL eller 1 § OAL.

KO kan inte tillgripa tvångsmedel mot en näringsidkare som vägrar förhandla med honom. Hans enda möjlighet att nå kontakt med företagaren i en sådan situation är att utnyttja den rätt till delgivning han har enligt delgivningslagen (1970: 428) och delgivningskungörelsen (1970: 467). KO har alltså inte rätt att vid vite förelägga någon att komma med yttrande eller upplysning.

För utredning av fråga, som kan vara av betydelse för tillämpning av OAL kan KO erhålla viss hjälp av SPK enligt 3 § instruktionen (1965: 655) för SPK.

I ärende, som KO för upp till marknadsrådet, kan rådet enligt 18 § lagen (1970: 417) om marknadsråd m. m. vid vite förelägga part eller annan, som kan antagas ha upplysning att lämna som är av betydelse i ärendet, att inställa sig personligen inför rådet. Part kan även föreläggas vid vite att tillhandahålla rådet handelsböcker, korrespondens och övriga handlingar som kan ha betydelse i ärendet. Detta innebär dock ej skyldighet att röja yrkeshemlighet av teknisk natur.

2.2 KO:s framställning

KO framhåller i sin skrivelse att flertalet företagare i enlighet med lagstiftarens intentioner ingår i förhandlingar med honom och att dessa förhandlingar i regel leder till uppgörelser, som är tillfredsställande från konsumentsynpunkt. Emellertid, anför KO, har det i vissa fall inte visat sig möjligt att vare sig förhandlingsvägen eller på annat sätt nå rättelse i ärenden som avsett överträdelser av 1 § MFL eller 1 § OAL. Det är fall där KO med nuvarande resurser över huvud taget inte kan komma i kontakt med den ansvarige företagaren därför att denne vägrar att svara på brev eller telefonsamtal från KO eller — utan angivande av orsak — avbryter förhandlingar, som inletts med KO.

KO framhåller att han inte har någon formell möjlighet att begära utredning från annan myndighet i ärenden enligt MFL i andra fall än då överträdelse av straffbestämmelserna i 2—4 §§ MFL ifrågasätts. I ärenden enligt OAL har KO rätt till visst biträde av SPK, men detta biträde är avsett för KO:s systematiska övervakning av OAL och syftar inte till att komma till rätta med företagare som vägrar ingå i svaromål eller lämna erforderliga upplysningar.

För KO framstår det som ytterligt otillfredsställande att företagare genom passivitet eller obstruktion kan hindra önskvärda rättelser i marknadsföring eller avtalsvillkor. Enligt KO:s mening bör misstörhållandena undanröjas genom att KO ges rätt att vid vite förelägga näringsidkare att inkomma med yttrande eller upplysning i ärenden enligt MFL eller OAL. I detta sammanhang hänvisar KO till att JO tillagts rätt att förelägga vite enligt instruktionen (1967: 928) för riksdagens ombudsmän.

KO tillägger att det skulle kunna hävdas att marknadsrådet har vissa tvångsmedel till sitt förfogande och att KO skulle kunna föra upp ärenden till rådet och där begära att företagare föreläggs att yttra sig eller att interimistiskt upphöra med viss åtgärd. Detta framstår emellertid som en helt orealistisk utväg. Det bör vara uteslutet att på utredningsstadiet belasta marknadsrådet med ärenden och att använda marknadsrådet som en utredningsinstans åt KO bara därför att KO inte har tillgång till nödvändiga tvångsmedel. Det synes heller inte ändamålsenligt att i ärenden enligt OAL, i vilka företagare underlåter att ingå i svaromål, söka få fram utredning via SPK med hjälp av lagen (1956: 245) om uppgiftsskyldighet rörande pris- och konkurrensförhållanden.

2.3 Remissyttrandena

Flertalet remissinstanser tillstyrker KO:s framställning eller lämnar den utan erinran. Det understryks att det är otillfredsställande att en företagare genom passivitet eller obstruktion skall kunna hindra önskvärda rättelser i marknadsföring eller avtalsvillkor.

Statens konsumentråd tillstyrker förslaget under åberopande att KO:s effektivitet skulle ökas och tillgängliga resurser utnyttjas bättre till gagn för konsumenterna.

Enligt *marknadsrådets* bedömning ter det sig ändamålsenligt att KO ges rätt att vid vite förelägga en näringsidkare att yttra sig eller lämna viss upplysning. Tvångsmedlet bör dock utformas så, att det inte medför skyldighet att röja yrkeshemlighet av teknisk natur.

KO:s arbetsinsatser är av stort värde för konsumenterna, framhåller *LO*, och eftersom framställningen syftar till att underlätta KO:s arbete tillstyrker *LO* denna.

Även *TCO* finner det angeläget att KO ges de befogenheter som krävs för att han på ett tillfredsställande sätt skall kunna fullgöra ålagda uppgifter och tillstyrker därför KO:s framställning.

Sveriges advokatsamfund anser att KO bör få rätt att i begränsad omfattning förelägga näringsidkare vid vite att inkomma med yttrande eller upplysning. Vitesföreläggande bör emellertid enligt samfundets mening få tillgripas endast för att avtvinga näringsidkaren ett ställningstagande till KO:s begäran om yttrande eller upplysning. Om nä-

ringsidkarens ställningstagande är i sak otillfredsställande enligt KO:s uppfattning, bör han däremot inte genom förnyat vitesföreläggande kunna tvingas till den ytterligare medverkan i utredningen som KO anser önskvärd. I sådana fall kan KO föra saken till marknadsrådet och utnyttja de möjligheter som enligt 18 § lagen om marknadsråd m. m. öppnas för erhållande av ytterligare upplysningar. Samfundet anser vidare att det vitesbelopp som KO skall ha rätt att förelägga bör begränsas till förslagsvis 5 000 kr.

SPK upplyser att nämnden vid tillämpningen av lagen om uppgiftsskyldighet rörande pris- och konkurrensförhållanden vid något enstaka tillfälle hotat med vitesföreläggande men att nämnden aldrig behövt tillgripa detta tvångsmedel. Möjligheten att förelägga vite synes därför ha sin betydelse främst genom själva sin existens. Nämnden anser, att man, även om situationen för KO kan tänkas bli något annorlunda än för nämnden, torde kunna utgå från att vitesföreläggande inte skall behöva tillgripas annat än rent undantagsvis och att tvångsmedlet främst kommer att fylla sin funktion som ett verksamt hot. Nämnden betonar vidare att det biträde, nämnden ålagts att lämna KO vid utredning i fråga som kan vara av betydelse för tillämpningen av OAL, är avsett för KO:s systematiska övervakning av OAL och inte för att komma till rätta med företagare, som vägrar gå i svaromål. Det förefaller därför nämnden motiverat att KO erhåller rätt att förelägga vite under förutsättning att detta kan ske utan att en särskild uppgiftsskyldighetslag tillskapas för detta ändamål. Ett eventuellt bemyndigande bör begränsas till att avse förelägganden för företagare att inkomma med för KO:s utredning erforderliga sakuppgifter exklusive uppgifter som skulle kunna röja yrkeshemligheter av teknisk natur. Någon skyldighet att inkomma med "yttrande" i betydelsen inläga, innehållande någon form av argumentering eller motivering för visst handlingssätt, torde ej kunna föreskrivas, framhåller nämnden.

Rikspolisstyrelsen, som avstyrker framställningen, har uppfattningen att det finns skäl antaga att det, i det ringa antal fall där näringsidkare vägrar inkomma med upplysning eller att inleda förhandling, är fråga om verksamhet av mindre omfattande och/eller kortvarig natur och att vitesföreläggande endast i ett fåtal av dessa fall torde medföra önskat resultat. Bedöms ärendet vara av mera omfattande eller principiell natur finns möjligheten för KO att hänskjuta ärendet till marknadsrådet för prövning. Styrelsen påpekar också att JO:s rätt till tvångsåtgärder grundar sig på hans funktion som åklagare. Liknande synpunkter framförs av handelskamrarna i Göteborg, Borås och Karlstad.

Kommerskollegium finner vitesbestämmelsen diskutabel mot bakgrund av rättegångsbalkens stadganden om parts rätt att vägra medverkan. Eftersom kollegiet därjämte anser det tveksamt om KO genom vitesföreläggande verkligen kan förmå näringsidkare att på ett me-

ningsfullt sätt medverka vid utredning, ifrågasätter kollegiet om förslaget bör godtas.

NO påpekar att den rätt som tillagts JO att vid vite begära förklaring eller upplysning avser endast myndigheter och tjänstemän. NO finner det tveksamt om KO bör ges samma rätt beträffande yttrande från näringsidkare och om detta medel blir verksamt mot företagare, som inte svarar på anmodan. NO ifrågasätter om inte ett tänkbart sätt att komma till rätta med missförhållandena vore en för dessa fall konstruerad lagbestämmelse — eventuellt i anslutning till stadgandet i 9 § MFL om förbudsföreläggande — av innebörd att uteblivet svar inom viss tid efter verkställd delgivning fick en rättslig effekt i ärendet.

KF anför att det av KO:s framställning inte framgår huruvida KO prövat utvägen, att ansöka hos marknadsrådet om förbud mot fortsatt användning av viss marknadsföringsåtgärd, då företagare vägrat yttra sig eller på annat sätt obstruerat. Med hänsyn till den omvända bevisbörda, som råder i ärenden enligt 1 § MFL torde, hävdar KF, marknadsrådet redan enligt nu gällande ordning kunna meddela sådan företagare förbud vid vite att fortsätta med åtgärden i fråga. KF anser det inte realistiskt att KO till marknadsrådet för sådana ärenden där vederbörande företagare vägrar gå i svaromål. Detta är enligt KF:s uppfattning inte liktydigt med att använda marknadsrådet som en utredningsinstans åt KO. KF avstyrker KO:s framställning.

3 Marknadsrådets namn

3.1 Gällande bestämmelser

Marknadsrådet inrättades den 1 januari 1971 genom lagen (1970: 417) om marknadsråd m. m. Rådet är dömande instans vid tillämpning av MFL och OAL. Vidare handlägger det ärenden enligt lagen (1953: 603) om motverkande i vissa fall av konkurrensbegränsning inom näringslivet.

Ärendena hos marknadsrådet handläggs i rättegångsliknande former och i stort sett efter rättegångsbalkens principer. Enligt 7 § lagen om marknadsråd m. m. skall ledamot och ersättare i marknadsrådet ha avlagt domared innan han börjar tjänstgöra i rådet. För ordföranden och vice ordföranden föreskrivs därjämte att de skall vara lagkunniga och erfarna i domarvärv (4 §). Bestämmelserna i 4 kap. rättegångsbalken om jäv mot domare äger motsvarande tillämpning på ledamot i marknadsrådet (8 §).

3.2 Marknadsrådets framställning

I sin inledningsvis nämnda skrivelse framhåller marknadsrådet att det under den tid rådet bedrivit sin verksamhet visat sig att missför-

stånd angående verksamhetens art och inriktning varit talrika och av skiftande slag. En särskilt spridd missuppfattning har varit att marknadsrådet är en rådgivande nämnd till KO:s förfogande. Över huvud synes föreställningen om marknadsrådet såsom ett slags serviceorgan till NO och KO ha vunnit visst insteg, påpekar rådet. Vidare har i pressen hävdats att marknadsrådet agerar som åklagare vid de allmänna domstolarna i mål enligt marknadsföringslagen. Den stora allmänheten, till och med företrädare för dagstidningar och andra massmedia har, framhåller marknadsrådet vidare, i stor utsträckning inte haft någon som helst uppfattning — vare sig riktig eller oriktig — om vad marknadsrådet är för något.

Förutom att rådets namn föranlett dessa missförstånd har namnet också orsakat att institutionen förväxlats med andra institutioner. Således föreligger klara förväxlingsrisker med åtminstone två inom näringslivet organiserade s. k. marknadsråd.

I förarbetena till MFL och lagen om marknadsråd m. m., anför marknadsrådet, betonades betydelsen av att marknadsrådet får tillräcklig auktoritet (se t. ex. prop. 1970: 57) och särskilt framhölls därvid att rådet skulle ha karaktär av domstolsmässig institution. Det framstår som tydligt, anför marknadsrådet vidare, att arbetsdomstolen i avsevärd utsträckning tjänat som modell för uppbyggnaden av rådet och för utformningen av dess verksamhet.

Nu nämnda omständigheter utgör enligt rådet anledning att ändra rådets namn till marknadsdomstolen.

3.3 Remissyttrandena

Marknadsrådets framställning avstyrks endast av *rikspolisstyrelsen* och *Sveriges köpmannaförbund*. *Sveriges advokatsamfund* anser att ett namnbyte bör komma till stånd, men att beteckningen domstol bör undvikas. *Handelskammaren i Jönköping* föreslår benämningen "marknadsföringsdomstolen" och *handelskamrarna i Göteborg, Borås och Karlstad* ifrågasätter om inte ett namnbyte till "statens marknadsråd" vore tillräckligt. Övriga remissinstanser tillstyrker framställningen eller lämnar den utan erinran.

Enligt *Sveriges advokatsamfund* är benämningen "marknadsdomstolen" ägnad att ge det intrycket att tillämpningen av de lagar som nu utgör kodifieringen av den svenska marknadsrätten uteslutande anförtratts myndigheten i fråga, vilket ej är fallet. Dessutom är de uppgifter som åligger marknadsrådet i väsentlig omfattning av annan art än vad uttrycket "domstol" anger, framhåller samfundet. Sålunda är rådets befattning med ärenden enligt konkurrensbegränsningslagen av en art som inte motiverar att myndigheten betecknas som domstol. Typiska domstolsavgöranden enligt den lagen har lagts på de allmänna domstolarna.

Genom MFL och OAL har marknadsrådet anförtrotts uppgifter som i större utsträckning än dess uppgifter enligt konkurrensbegränsningslagen är av domstolskaraktär. Myndigheten äger nämligen enligt 1 § MFL och 1 § OAL meddela förbud, som normalt skall förenas med vite, mot fortsatt eller framtida handlande av viss angiven art. Emellertid är utdömande av förelagt vite förbehållet allmän domstol. Vidare innehåller MFL i 2—4 §§ straffbestämmelser för vissa allvarliga former av otillbörlig marknadsföring. Talan med yrkande om ansvar enligt dessa lagrum skall föras vid allmän domstol. Likaledes åligger det allmän domstol att utdöma skadestånd som enligt 12 § MFL kan ifrågakomma vid brytande av förbud som marknadsrådet meddelat med tillämpning av general-klausulen i 1 §. — Samfundet finner vidare att arbetsdomstolen och marknadsrådet företer väsentliga olikheter. Arbetsdomstolen är en verklig specialdomstol för mål rörande kollektivavtal. Förfarandet enligt lagen om arbetsdomstol ansluter i allt väsentligt till rättegångsbalken. Anhängiggörande sker genom ansökan om stämning. Begreppen mål och dom används. Vittnesförhör under ed eller försäkran tillåts. I lagen om marknadsråd m. m. talas i stället om ansökan, ärende och beslut, och rådet äger inte uppta utsaga under ed eller försäkran. Av dessa skäl bör, anser samfundet, vid byte av namn på marknadsrådet, beteckningen ”domstol” undvikas samtidigt som det nya namnet bör ge uttryck för myndighetens marknadssanerande uppgift.

Allmänheten har en viss uppfattning om de regler som gäller för de allmänna domstolarna, framhåller *Sveriges köpmannaförbund*, och det torde därför lätt uppstå en snedvriden uppfattning om de regler som gäller för handläggning av ärenden i marknadsrådet om rådets namn ändras till marknadsdomstolen. Förbundet anser att denna risk för oklarhet är så pass stor och så pass allvarlig att det inte anser sig böra stödja förslaget om namnändring. Därtill kommer att namnet marknadsrådet enligt förbundets uppfattning redan fått en god och respekterad etablering i allmänhetens medvetande. Verksamheten har pågått så lång tid att en namnändring måste bli kopplad till en rätt omfattande informationskampanj. Det skulle i stället vara önskvärt att marknadsrådet avsatte eller begärde medel för en brett upplagd information om marknadsrådets egentliga funktion och status och om de regler som gäller vid handläggning av ärenden i rådet.

4 Departementschefen

KO har till uppgift att övervaka marknaden och söka undanröja sådana marknadsföringsåtgärder eller avtalsvillkor som han anser vara otillbörliga. Han skall därvid i första hand försöka att på frivillig väg genom förhandlingar med näringsidkaren komma till rätta med otill-

fredsställande förhållanden. Om KO ej kan få en rättelse till stånd på detta sätt kan han föra talan hos marknadsrådet om förbud mot viss marknadsföringsåtgärd eller visst avtalsvillkor. I fall som inte är av större vikt kan dock KO själv meddela näringsidkaren förbudsföreläggande. Om detta godkänns av näringsidkaren, får det samma verkan som ett av marknadsrådet meddelat förbud.

Innan KO vidtar någon åtgärd enligt MFL eller OAL, gör han en utredning i ärendet. Han bör därvid i regel höra den som anmärkningen riktas mot och försöka få denne att frivilligt avstå från det klandrade förfarandet. I praktiken har det visat sig att denna ordning i det stora hela fungerat väl. Således har flertalet företag ingått i förhandlingar, som i regel lett till tillfredsställande uppgörelser.

Det har emellertid förekommit att företagare vägrat svara på brev eller telefonsamtal från KO eller utan synbar orsak avbrutit inledda förhandlingar. KO har i dag inga medel att ta till för att tvinga företagare att ingå i svaromål. Hans enda möjlighet i dessa fall är att föra ärendet till marknadsrådet, som kan förelägga företagaren att yttra sig. KO — som anser att marknadsrådet inte bör utnyttjas som utredningsinstans på detta sätt — föreslår att han får rätt att vid vite förelägga näringsidkare att inkomma med yttrande eller upplysning i ärenden enligt MFL eller OAL.

Endast ett fåtal remissinstanser avstyrker eller ställer sig tveksamma till KO:s framställning. Som huvudsakligt argument anförs att en vitesbestämmelse knappast torde ge det resultat som eftersträvas.

I likhet med KO och flertalet remissinstanser finner jag det otillfredsställande att företagare genom passivitet kan försvåra och fördyra KO:s utredningsarbete eller rentav förhindra önskvärda rättelser av marknadsföring eller avtalsvillkor. Att hänskjuta utredningen av dessa fall till marknadsrådet anser jag inte särskilt lämpligt. Jag förordar därför att KO i dessa situationer får använda vitesföreläggande som tvångsmedel, om inte näringsidkaren på begäran inkommer med yttrande eller upplysning. Vid detta ställningstagande beaktar jag särskilt de positiva erfarenheterna av vitesbestämmelsen i lagen (1956: 245) om uppgiftsskyldighet rörande pris- och konkurrensförhållanden. SPK har aldrig behövt tillämpa denna bestämmelse utan redan den omständigheten att vitesmöjligheten föreligger har lett till att SPK fått de uppgifter som begärts.

De nya bestämmelserna bör lämpligen införas som 6 a § i MFL och som 3 a § i OAL. De bör fastslå, att näringsidkare är skyldig att i ärenden om tillämpning av 1 § MFL eller ärende enligt OAL på anmaning av KO inkomma med yttrande eller upplysning. Vidare bör bestämmelserna innehålla att KO om anmaningen inte följs får förelägga näringsidkaren vid vite att fullgöra sin skyldighet.

Syftet med bestämmelserna är främst att få till stånd ett menings-

utbyte mellan KO och näringsidkaren. Några särskilda krav på innehållet i vad näringsidkaren anför eller de upplysningar han lämnar behöver inte uppställas. Jag vill erinra om att näringsidkaren i ärenden enligt 1 § MFL har bevisbördan för att en framställning inte är oriktig eller vilseledande. Om näringsidkaren i sådana ärenden visserligen inte medverkar i utredningen i önskvärd utsträckning men ändå yttrar sig till KO, bör inte förelagt vite anses försuttet eller nya vitesförelägganden utfärdas. I stället kan näringsidkarens bristfälliga medverkan i utredningen medföra att ärendet kommer att avgöras till hans nackdel.

Beträffande yrkeshemlighet av teknisk natur innebär här angivna tillämpning av de föreslagna bestämmelserna att näringsidkaren inte är skyldig att röja hemligheten i och för sig för KO men att han måste ange sin ståndpunkt, t. ex. att fråga är om en teknisk yrkeshemlighet som han ej vill avslöja. Svarar näringsidkaren ingenting alls, bör vjtet anses försuttet oaktat fråga är om sådan yrkeshemlighet.

Något behov av att föreskriva uppgiftsskyldighet för annan än näringsidkare torde inte föreligga. Bestämmelserna bör därför avse endast näringsidkare och inte annan som kan drabbas av förbud enligt 1 § MFL eller 1 § OAL.

Några höga viten torde inte behövas för att syftet med de föreslagna bestämmelserna skall uppnås. Jag förordar därför att vitesbeloppet begränsas till högst 5 000 kr.

Av praktiska skäl föreslår jag vidare att ett beslut av KO om vitesföreläggande inte skall kunna överklagas. En regel av denna innebörd bör inte möta betänkligheter, om vitesbeloppet begränsas enligt vad jag nyss har anförst. Jag vill även erinra om att frågor om utdömande av vite, som föreläggs i samband med förbud enligt 1 § MFL eller OAL, prövas av allmän domstol. Samma regler avses gälla viten av den karaktär som här föreslås.

Vad härefter angår frågan om marknadsrådets namn vill jag understryka att rådet i mycket har en ställning som dömande organ. I samband med reformen på förvaltningsrättsskipningens område uttalade också lagrådet, att de uppgifter som anförtratts marknadsrådet i allt väsentligt är av samma natur som de som brukar tillkomma domstolar och att marknadsrådet ej borde betraktas som en förvaltningsmyndighet på vilken förvaltningslagen blev tillämplig. Lagrådets uppfattning rörande marknadsrådets ställning godtogs vid förvaltningsrättsreformens genomförande. På grund härav anser jag i likhet med övervägande antalet remissinstanser att marknadsrådets namn bör ändras i enlighet med rådets framställning.

Den föreslagna namnändringen medför ändringar av väsentligen formell natur i ett flertal författningar av vilka några har beslutats med riksdagen.

I enlighet med det anförda har inom handelsdepartementet upprättats förslag till

1. lag om ändring i lagen (1970: 412) om otillbörlig marknadsföring,
2. lag om ändring i lagen (1971: 112) om förbud mot otillbörliga avtalsvillkor,
3. lag om ändring i lagen (1970: 417) om marknadsråd m. m.,
4. lag om ändring i lagen (1953: 603) om motverkande i vissa fall av konkurrensbegränsning inom näringslivet,
5. lag om ändring i lagen (1937: 249) om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar.

I fråga om förslagen under 2 och 5 har samråd ägt rum med chefen för justitiedepartementet.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen
att antaga förslagen.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Margit Edström